

موضوع:
بررسی موضوع
رسیدگی به
تراکنشهای بانکی
مشکوک

رضا شعاعی

تهیه کننده:

@rt.shoaei

Shoaei.ikad@gmail.com

۰۹۱۵۳۱۰۹۹۴۱

۰۹۱۳۵۹۵۴۴۵۰

فصل اول

تعريف موضوع

✓ در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ قانونی در ایران به تصویب رسید به نام قانون مبارزه با پولشویی که هدف آن تشخیص عدم صحت و اصالت معاملات تجاری بود که از طریق تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم بر اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد تعیین شد.

✓ این قانون در ۱۲ ماده تعریف و تصویب شد و در بند ۲ ماده ۴ آن مقرر شد تا آیین نامه آن تهیه و پیشنهاد و به تصویب هیات وزیران برسد و در ماده ۵ به اشخاص مشمول تکلیف شده که این آیین نامه را رعایت کنند.

✓ آیین نامه مورد نظر در حدود ۲ سال بعد در تاریخ ۱۳۸۸/۰۹/۱۴ به شماره ۱۸۱۴۳۴/ت ۴۳۱۸۲ ک به تصویب رسید که در آن ۸ فصل و ۴۹ ماده وجود دارد.

✓ در ادامه این مسیر دستورالعمل‌های متعددی در خصوص مبارزه با پولشویی تهیه شد که به این شرح می باشد:

- ✓ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی در شرکتهای تجاری و موسسات غیر تجاری مصوب ۱۳۹۱/۰۳/۲۳
- ✓ دستورالعمل مبارزه با پولشویی در حوزه اصناف مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۲۳
- ✓ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان مصوب ۱۳۹۱/۰۳/۲۳
- ✓ دستورالعمل شناسایی مودیان در سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱
- ✓ دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک و شیوه گزارش دهی در سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱
- ✓ دستورالعمل نحوه مراقبت از اشخاص مظنون در سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱
- ✓ دستورالعمل رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در حوزه خدمات الکترونیکی سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱
- ✓ دستورالعمل نگهداری و امحاء اسناد در سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱
- ✓ دستورالعمل نحوه ارسال اسناد و مدارک به نشانی پستی در سازمان امور مالیاتی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۲۱

✓ در تمامی دستورالعملهای صادره ۲۱۸ ماده و ۵۹ تبصره وجود دارد که همگی تکالیف شناسایی و کنترل موضوع پولشویی را بررسی و پیگیری می کنند .

✓ در میان تمامی این دستورالعملها «دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک و شیوه گزارش دهی در سازمان امور مالیاتی» که در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ در ۱۵ ماده مصوب شد مورد توجه بیشتری قرار گرفت و بر اساس آن دستورالعمل ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ به تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۴ صادر و در آبان ماه سال ۱۳۹۵ توسط ریاست سازمان امور مالیاتی ابلاغ رسمی شد و در دستورکار ادارات قرار گرفت .

✓ از همان ابتدای رسیدگی، ادارات و واحدهای مالیاتی اقدام به رسیدگی به این قبیل پرونده ها در سالهای ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۱ کردند که این مهم با متن قانون مورد نظر مغایرت داشت. چرا که در ماده ۱۵ دستورالعمل آمده است بعد از ابلاغ لازم الاجراست و ابلاغ در اردیبهشت ماه ۹۵ صورت گرفت بنابراین بر اساس اصل ۱۶۹ قانون اساسی و ماده ۴ قانون مدنی و ماده ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت عطف به ماسبق مقررات مقدور نیست.

فصل دوم

نحوه برخورد سایر نهادها و
قوانین در کشور

✓ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۸/۲۵ رییس کل بانک مرکزی در نامه ای به مدیران عامل بانک ها و موسسات اعتباری افشای اطلاعات مالی و بانکی اشخاص را جز به موجب قانون و یا دستور مراجع قضایی، ممنوع اعلام کرد و به اصل ۲۲ قانون اساسی، ماده ۱۵۳ قانون آیین دادرسی کیفری، ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی و پیرو بخشنامه های شماره ۷۰۷۵ مورخ ۱۳۷۴.۱۰.۲۷ و شماره ۵۴۴۴ مورخ ۱۳۸۷.۷.۴ بانک مرکزی اشاره کرد و بانک ها و موسسات اعتباری را مکلف کرد که اطلاعات حساب های بانکی اشخاص را محرمانه تلقی کرده و جز در مواردی که به صراحت قانون مکلف به ارائه اطلاعات می باشند، از ارائه اطلاعات حساب های بانکی اشخاص خودداری کنند.

✓ در ادامه سازمان امور مالیاتی طی بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۵/۵۸ به تاریخ ۱۳۹۵/۰۹/۰۹ به ادارات مالیاتی ابلاغ کرد: « رسیدگی در خصوص دستورالعمل مورد نظر را انجام داده و برگ تشخیص صادر و نتیجه را به ستاد بازرسی و مبارزه با پولشویی ارسال کنند».

✓ نکته اینجاست که تا به اینجا در هیچ ماده قانونی و یا حکمی به سازمان اجازه وصول مالیات از تراکنشهای بانکی داده نشده است.

✓ تبصره ۲ ماده ۷۱ قانون بودجه سال ۱۳۹۰: که طی بخشنامه شماره ۱۸۵۶۰/۲۰۰ مورخ ۱۳۹۰/۰۸/۰۸،

دولت مکلف است اقدامات قانونی لازم در جهت ارائه راهکارهای مبارزه با فرار مالیاتی، وصول معوقات، بهره مندی از نیروهای خیره و مطلع مالیاتی و تجهیز و آموزش ایشان را به عمل آورده به نحوی که ظرفیت های قانونی و خلأهای موجود مشخص و گزارش پیشرفت هر سه ماه یکبار به کمیسیونهای اقتصادی و اصل نودم (۹۰) مجلس شورای اسلامی ارائه گردد.

✓ ماده ۱۵۶ - اداره امور مالیاتی مکلف است اظهارنامه مودیان مالیات بر درآمد را در مورد هر منبع که در موعد قانونی تسلیم شده است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ انقضای مهلت مقرر برای تسلیم اظهارنامه رسیدگی نماید. در صورتی که ظرف مدت مذکور برگ تشخیص درآمد صادر ننماید و یا تا سه ماه پس از انقضای یک سال فوق الذکر برگ تشخیص درآمد مذکور را به مودی ابلاغ نکند اظهارنامه مودی قطعی تلقی می شود.

✓ هرگاه پس از قطعی شدن اظهارنامه مالیاتی یا بعد از رسیدگی و صدور و ابلاغ برگ تشخیص اعم از این که به قطعیت رسیده یا نرسیده باشد معلوم شود مودی، درآمد یا فعالیت های انتفاعی کتمان شده ای داشته و مالیات متعلق به آن نیز مطالبه نشده باشد، فقط مالیات بر درآمد آن فعالیتها با رعایت ماده ۱۵۷ این قانون قابل مطالبه خواهد بود. در این حالت و همچنین در مواردی که اظهارنامه مودی به علت عدم رسیدگی، قطعی تلقی می گردد اداره امور مالیاتی بایستی یک نسخه از برگ تشخیص صادره به انضمام گزارش توجیهی مربوط را ظرف ده روز از تاریخ صدور جهت رسیدگی به دادستانی انتظامی مالیاتی ارسال نماید.

✓ اصل ۲۲ قانونی اساسی: حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که **قانون** تجویز کند.

✓ ماده ۱۵۳ قانون آیین دادرسی کیفری - مقامات و مأموران وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکتهای دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی و نهادها و شرکتهای وابسته به آنها، سازمان‌های نظامی و انتظامی، بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری، دفاتر اسناد رسمی و دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلفند اسباب، ادله و اطلاعات راجع به جرم و آن قسمت از اوراق و اسناد و دفاتری را که مراجعه به آنها برای تحقیق امر کیفری لازم است، به درخواست مرجع قضائی در دسترس آنان قرار دهند، مگر در مورد اسناد سری و به کلی سری که این درخواست باید با موافقت رئیس قوه قضائیه باشد. متخلف از این ماده، در صورتیکه عمل وی برای خلاصی متهم از محاکمه و محکومیت نباشد، حسب مورد به انفصال موقت از خدمات دولتی یا عمومی از سه ماه تا یکسال محکوم می‌شود.

✓ تبصره - در خصوص اسناد سری و به کلی سری مربوط به نیروهای مسلح رئیس قوه قضائیه میتواند اختیار خود را به رئیس سازمان قضائی نیروهای مسلح تفویض کند.

✓ ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی - اطبا و جراحان و ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می شوند هرگاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشا کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شوند.

✓ اصل ۵۱ قانون اساسی - هیچ نوع مالیات وضع نمی شود مگر به موجب قانون، موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می شود.

✓ اصل ۱۶۹ قانون اساسی - هیچ فعل یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمیشود .

✓ ماده ۴ قانون مدنی - اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ما قبل خود اثر ندارد مگر اینکه در خود قانون مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد.

✓ ماده ۱۱ قانون مجازاتهای اسلامی - در مقررات و نظامات دولتی، مجازات و اقدامات تامینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده باشد و هیچ فعل و ترک فعل را نمی توان به عنوان جرم به موجب قانون متاخر مجازات نمود .

✓ باب سوم قانون مالیاتهای مستقیم : مالیات بر درآمد

✓ ماده ۱ قانون مالیات بر ارزش افزوده

✓ دستورالعمل های نظام بانکی در خصوص حسابهای جاری

✓ ماده ۲۴ منشور حقوق شهروندی

فصل سوم

آشنایی با دستورالعمل ها و بخشنامه رسیدگی به تراکنشهای بانکی مشکوک به شماره های ۲۰۰۰/۹۵/۵۰۵ - ۲۰۰۰/۹۶/۵۰۵ - ۲۰۰۰/۹۶/۵۲۵ و

- ✓ در این احکام یک سیر تکاملی به شرح زیر وجود دارد که دارای نکاتی است که در انتها به آنها اشاره می شود :
- ✓ دستورالعمل ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ که در مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۴ ابلاغ شد دارای نکاتی به شرح زیر است :
- ✓ (۱) اشخاص مورد هدف در رسیدگی عبارت بودند از :

اشخاص حقوقی و حقیقی که دارای پرونده در نظام مالیاتی هستند.

اشخاص حقیقی که دارای بیش از یک پرونده در نظام مالیاتی هستند.

اشخاص حقیقی و حقوقی فاقد پرونده در نظام مالیاتی

شخص حقیقی که خود عضو هیات مدیره، مدیرعامل یا کارمند شخص دیگری بوده باشد.

در دستورالعمل ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ و سایر احکام تکمیلی در این خصوص مدت زمانی برای تشکیل پرونده تعیین شد که به ترتیب زیر می باشد :

- ✓ برای اشخاص حقوقی و حقیقی که دارای پرونده در نظام مالیاتی هستند ظرف ۵ روز کاری پرونده تشکیل و در اختیار گروه رسیدگی ویژه قرار می گیرد.
- ✓ برای اشخاص حقیقی که دارای بیش از یک پرونده در نظام مالیاتی هستند مهلت دوهفته مقرر شد.
- ✓ برای اشخاص حقیقی و حقوقی فاقد پرونده در نظام مالیاتی مقرر شد ظرف مدت دوهفته اقدام شود.
- ✓ برای شخص حقیقی که خود عضو هیات مدیره ، مدیرعامل یا کارمند شخص دیگری بوده باشد ظرف مدت دو هفته پرونده تشکیل و به گروه رسیدگی ارجاع شود .
- ✓ در کلیه دستورالعمل ها احکام صادر این طبقه بندی تکرار شده است.
- ✓ ولی در همه احکام مربوط به رسیدگی به تراکنشهای بانکی مشکوک توجه به اظهارات مودی و تشکیل پرونده شغلی و تعیین نوع فعالیت بر اساس اظهارات دریافتی یکی از اصول رسیدگی می باشد .
- ✓ ضمناً از آنجایی که تراکنش های بانکی واصله می تواند نتیجه معاملات و عملیات مشکوک به پولشویی باشد، بنابراین رعایت مفاد دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک و شیوه گزارش دهی در سازمان امور مالیاتی و اعلام محرمانه گزارش به دفتر بازرسی ویژه، مبارزه با پولشویی و فرار مالیاتی حسب مورد الزامی خواهد بود.

در کلیه دستورالعمل‌های صادره به مواردی که ماهیت درآمدی ندارند اشاره شده که به شرح زیر می باشد و می باید در رسیدگی به آنها توجه و از جمع تراکنشها کسر شود :

- ۱- تراکنشهایی که موید گردش وجوه بین حسابهای بانکی مختلف باشد .
- ۲- وجوه دریافتی بابت تسویه مطالبات .
- ۳- وجوه دریافتی مربوط به اخذ تسهیلات باشد .
- ۴- وجوه حاصل از درآمدهایی همچون حقوق- درآمد اجاره و سایر منابع باشد که قبلاً مالیات آن داده شده است .
- ۵- وجوه حاصل از درآمدهای موضوع ماده ۸۱ ق.م.م
- ۶- وجوه حاصل از محل سهم الارث ، نذر ، وقف و حبس باشد .
- ۷- وجوه حاصل از فروش سهام و املاک که مالیات آن با نرخ مقطوع می باشد .
- ۸- وجوهی که از مصادیق غیر مشمول باشد و یا جزء درآمدهای معاف باشد .
- ۹- وجوه حاصل از دریافت خسارت
- ۱۰- وجوه حاصل از درآمدهایی که قبلاً مالیات آن مطالبه شده است .

اما در سالهای بعد به مواردی که ماهیت درآمدی ندارند نکاتی اضافه شد که در دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ به آنها اشاره شده است که عبارتند از :

- ✓ دریافتی و پرداختی مرتبط به حق شارژ
- ✓ دریافتی و پرداختی به حساب بستگان (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود)
- ✓ انتقال بین حسابهای شرکا در مشاغل مشارکتی
- ✓ تنخواه های واریزی به حساب اشخاص توسط کارفرما با تایید کارفرمای ذی ربط.
- ✓ دریافت ها و پرداخت های سهامداران و اعضای هیات مدیره اشخاص حقوقی که طرف مقابل آن در دفاتر شخص حقوقی در حسابهای دریافتی و پرداختی (جاری شرکا) منظور شده است.
- ✓ قرض و ودیعه دریافتی و پرداختی
- ✓ مبالغ دریافتی و پرداختی اشخاص به عنوان واسطه با توجه به فضای کسب و کار اشخاص حقیقی (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود)
- ✓ توجه به فعالین با عنوان حق العملکار

✓ در همه احکام مذکور توجه ویژه به شرایط مودیان و بخصوص اظهارات آنها مورد توجه و تاکید قرار گرفته است ولی در عمل آنچه که رخ می دهد بی توجهی به اظهارات مودیان می باشد.

✓ همانطور که در اسلاید های قبلی توضیح داده شد از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ احکام صادره دچار تغییرات زیادی شده و گروههای بیشتری را در ردیف موارد غیرمشمول قرارداد است و نتیجه این تکامل بی توجی به اظهارات و موارد اضافه شده طی سالهای ۹۵ الی ۹۸ بوده و از این بابت بسیاری از مودیان مورد هدف این احکام در جریان رسیدگی تا قطعی شدن پرونده دچار خسارتهای زیادی شده اند که به اجبار نسبت به پرداخت مالیات هایی اقدام کرده اند که مبنای محاسبه آنها در سال ۹۹ در مجموعه موارد غیرمشمول بوده قرار گرفته است.

✓ از طرفی بر اساس بند ۱۰ دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ حداقل تراکنشهای مورد رسیدگی را ۱۵۰ میلیون ریال اعلام کرده اند که این مطلب گر چه یک حدنصاب می باشد ولی با سایر حدنصاب های مشخص شده در قانون مالیاتهای مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده مغایر است. و جالب تر آنکه طی ۴ سال گذشته به دفعات در خصوص اینکه تراکنشهای پولی موید درآمد مشمول مالیات نبوده و میزان فعالیت پولی الزاماً با فعالیتهای مالی یک مودی یکسان نیست ولی در بسیاری از پرونده های تشکیل شده جمع تراکنش پولی وارده به حسابهای بانکی یک شخص به عنوان درآمد مشمول مالیات منظور شده است و این نکته خسارتهای زیادی را به برخی وارد کرده است که در بند ۱۲ دستورالعمل مذکور به آن اشاره شده است.

فصل چهارم

بررسی نحوه اجرا و اشکالات مطرح در این خصوص

۱- دستورالعملهای ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ و ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ و احکام صادره دیگر، همه بر اساس دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک در قانون مبارزه با پولشویی صادر شده و در هیچ کجای آنها اشاره ای به وصول مالیات نشده است، چراکه عمل پولشویی خود خلاف قانون بوده و لذا نمی توان از یک معامله و تخلف در قانون پولشویی، مالیات وصول کرد.

۲- در ماده ۱۵ دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک در اجرای قانون مبارزه با پولشویی آمده است این دستورالعمل از زمان ابلاغ لازم الاجراست و از آنجایی که دستورالعملهای ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ در مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۴ تا ۲۰۰/۹۹/۱۶ در سال ۹۹ ذیل این دستورالعمل بوده اند لذا تاریخ اجرا از زمان ابلاغ می باشد، قطعاً نمی شود دستورالعمل را قبل از زمان تصویب و ابلاغ به اجرا گذاشت.

۳- بعد از گذشت یکسال از صدور و ابلاغ دستورالعمل اول در بند ۱۵ دستورالعمل دوم به شماره ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ آمده است « رسیدگی در اجرای ماده ۱۵۷ ق.م.م مجاز است». ولی در دستورالعمل قبلی این بند وجود نداشت و معنی آن این است که رسیدگی های صورت گرفته بر اساس دستورالعمل قبلی مغایر با قانون و بدون مجوز بوده است.

۴- دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک در قانون مبارزه با پولشویی خود در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ صادر شده است. لذا چطور ممکن است دستورالعمل رسیدگی در نظام مالیاتی بتواند در سالهای ۸۸ الی ۹۰ رسیدگی انجام دهد در صورتیکه حتی پایه آن در انتهای سال ۹۰ صادر شده است و البته ابلاغ آن در سال ۱۳۹۵ صورت گرفته باشد.

۵- دستورالعمل ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ در صدر خود به مواد ۲۱۷ و ۲۱۹ اشاره کرده است، در دستورالعمل ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ به مواد ۲۱۹ و ۲۷۴ و ۲۷۷ اشاره کرده است و در دستورالعمل ۲۰۰/۹۶/۵۲۵ به ماده ۲۱۹ اشاره شده و در دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ که در مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۳۱ صادر و ابلاغ شده به مواد ۹۷، ۱۵۷، ۲۲۹ و ۲۳۷ اشاره شده است. آیا از اولین حکم تا صدور آخرین حکم نحوه اجرا و استناد تغییر کرده است؟

۱-۵- نکته اینجاست که در دستورالعمل ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ که در سال ۱۳۹۶ صادر شده به ماده ۲۷۴ و ۲۷۷ اشاره شده و هر دو این مواد از سال ۱۳۹۵ و در آخرین اصلاحیه به قانون مالیاتهای مستقیم اضافه شد و هر کدام از این دستورالعمل ها به موادی اشاره می کنند که با یکدیگر تفاوت دارند و مشخص نیست در نهایت این روش اجرا ذیل کدام یک از مواد قانون مالیاتهای مستقیم می باشد. از طرفی استناد به مواد ۲۷۴ و ۲۷۷ در دستورالعمل دوم عملاً جرم مالیاتی را به سالهای قبل از خود تسری می دهد که این مغایر با اصل ۱۶۹ قانون اساسی و ماده ۴ قانون مدنی و ماده ۱۱ قانون مجازاتهای اسلامی می باشد.

۶- در انتهای دستورالعمل های اول و دوم تاریخ اجرا درج نشده ولی در دستورالعمل سوم و چهارم تاریخ اجرا از زمان صدور و مطابق بخشنامه درج شده است .

۷- از دیگر نکات این احکام بند ۱۴ دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ می باشد که در آن آمده است : « در صورتی که اشخاص حقیقی هیچگونه اطلاعاتی اعم از مستند و یا دلایل و قرائن، نسبت به حسابهای بانکی در اختیار گروه رسیدگی قرار ندهند، گروه رسیدگی ضمن انجام اقدامات در قالب دستورالعمل کشف معاملات و عملیات مشکوک و شیوه گزارش دهی در سازمان امور مالیاتی می بایست حسب مقررات ماده ۹۳ قانون مالیاتهای مستقیم در قالب " اشتغال به مشاغل یا عناوین دیگر غیر از موارد مذکور در سایر فصل های این قانون " نسبت به مطالبه مالیات متعلقه و جرایم مربوطه اقدام نماید. « بسیاری از مودیان به دلیل نداشتن مستندات کافی امکان دفاع از خود را ندارند و این عدم داشتن اطلاعات و حافظه تاریخی و مستندات به قیمت سنگینی برای آنها تمام می شود .

۸- در بند ۱۴ دستورالعمل آمده است از رسیدگی های مورد نظر مالیات بر ارزش افزوده هم مطالبه شود . این مهم به دلیل اینکه وقتی افراد نمی توانند از تراکنشهای خود در سالهای قبل دفاع کنند و به دلیل اینکه تکلیفی در نگهداری اسناد این تراکنشها تا سال ۱۳۹۵ نداشته اند ، لذا امکان ارائه مستندات برای آنها وجود ندارد و این وجوه تنها پول رایج کشور می باشد که در اجرای ماده ۱ قانون مالیات بر ارزش افزوده پول کالا نیست و نمی توان از آن مالیات بر ارزش افزوده مطالبه کرد .

۹- برخی معتقدند که مواد ۹۳ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۶ و ۲۳۷ به سازمان اجازه اینگونه رسیدگی را داده است و از قبل مجوز آنرا داشته اند در صورتیکه اینطور نیست و این مجوزها فقط برای اشخاص حقیقی و حقوقی صادر شده است که در نظام مالیاتی پرونده دارند و یا ثبت نام شده و کد اقتصادی دریافت کرده اند و نه برای سایر اشخاص، که اگر اینطور بود دیگر نیازی به صدور آیین نامه ماده ۹۵ و تفکیک گروههای الف - ب و ج و در حال حاضر گروههای اول - دوم و سوم نبود و همه مردم در کشور یک مودی به حساب می آمدند .

۱۰- به پیوست دستورالعمل های ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ بخشنامه ۲۰۰/۹۵/۵۸ صادر شده است که به سازمان تکلیف شده است رسیدگی انجام و برگ تشخیص صادر کند و ظرف دو هفته به سازمان بازرسی و ستاد پولشویی ارجاع دهد . در این بخشنامه هیچ مجوزی از وصول مالیات وجود ندارد .

و برخی موارد دیگر که در این رابطه قابل استناد است. اما یک نکته مهم که در تمامی موارد رسیدگی و تشکیل پرونده در سازمان امور مالیاتی بصورت ویژه به آن پرداخته شده است، ابتدا دریافت اقرارنامه از مودیان این پرونده ها می باشد و ستون اصلی این رسیدگیها اقرار است. و در اجرای ماده ۱۲۷۷ قانون مدنی « انکار بعد از اقرار مسموع نیست. » بنابراین در این رابطه بسیار محتاط باشید.

۱۱- در بند ۱۱ دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ آمده است: در راستای سیاستهای اصولی سازمان مبنی بر تعامل با مودیان محترم مالیاتی و رعایت اصل اعتماد به منظور ارتقاء فرهنگ خود اظهاری مالیاتی و با توجه به اینکه اطلاعات حسابهای بانکی فی نفسه موید درآمد اشخاص نمی باشد مقرر می دارد کلیه ادارات امور مالیاتی در فرآیند حسابرسی مالیاتی تراکنشهای بانکی مشکوک برای جمع آوری اسناد و مدارک و ارائه توضیحات لازم توسط مودیان محترم مالیاتی، مهلت کافی و مورد نیاز را در نظر بگیرند. بدیهی است در اجرای مفاد این بند یکی از اساسی ترین اسناد و مدارک برای تعیین درآمد مشمول مالیات، اظهارات مکتوب مودیان محترم در خصوص تراکنشهای بانکی می باشد. لذا لازم است در راستای اجرای مطلوب این بند ترتیبی اتخاذ شود تا مهلت مذکور کمتر از هفت روز کاری نباشد.

آنچه که در بند ۱۱ دستورالعمل ۲۰۰/۹۹/۱۶ آمده با بند ۱۴ همین دستورالعمل تفاوت دارد و دقیقا معکوس عمل می کند.

۱۲- دستورالعمل ۲۰۰/۹۵/۵۰۵ و ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ دارای اشکالاتی بودند که طی دستورالعمل های بعدی باطل و موارد نقص قبلی اصلاح شد ولی این اصلاحات خسارتهای زیادی را برای مودیان به همراه داشته است .

۱۳- یکی از مهمترین اصلاحات دستورالعمل های مورد اشاره اضافه شدن موضوع بررسی پرونده ها در اجرای ماده ۱۵۷ ق.م.م می باشد و این در حالی است که مطابق ماده ۱۵۶ و ۱۵۷ قانون سازمان امور مالیاتی تنها با استناد به تراکنشهای بانکی نمی تواند فعالیت پولی یک مودی را کتمان درآمد مشمول مالیات لحاظ کند .

۱۴- قانونگذار به شرح مقرر در شقوق ماده یک قانون مالیات های مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۶۶ و اصلاحیه های بعدی آن « ملاک اخذ مالیات از اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی را کسب درآمد اعلام نموده » حال آنکه با دریافت اطلاعات بانکی و برگشت به سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ که تکلیفی برای مودیان در این رابطه تعیین نشده بود چطور می شود وقتی اطمینانی از منبع درآمد این اشخاص حاصل کرد ، آنها را مشمول مالیات دانسته و نسبت به دریافت مالیات که مورد رضایت مودی نمی باشد اقدام کرد .

بیاید کمی واقع نگر باشیم :

✓ طی سالهای گذشته و دقیقتر از سال ۱۳۸۰ که اصلاحیه سوم ق.م.م صادر شد و در اجرای ماده ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر این بخش خصوصی بوده است که برای تکمیل اطلاعات پایگاه داده های سازمان امور مالیاتی تلاش کرده ولی با این وجود از همین محل بیشترین خسارت را همان مودیان شناسنامدار دیده اند و در بسیاری موارد همانها مجدداً به دلیل ثبت اطلاعات مغایر در پایگاه داده ها مورد تعرض قرار گرفته اند و حتی سازمان به بخشنامه های خود و به طور مثال بند ۱-۲-۷ بخشنامه ۱۰۰۸۵ سال ۱۳۸۰ که در آن آمده «اگر اطلاعات بدست آمده خارج از عهده مودی بوده باشد دلیلی بر رد دفاتر و بی اعتباری اسناد و مدارک مودیان نیست» توجه نکرده است .

✓ آیا می دانید اقتصاد در بخش خصوصی از سه بخش صنعت با ۲۱٪ سهم - کشاورزی ۷٪ سهم و خدمات با ۷۲٪ سهم تشکیل شده است . از این بخشها مودیان صنعت کاملاً در دسترس بوده و مالیات می پردازند و بخش کشاورزی هم معاف است و اما بخش خدمات به دلیل اینکه اعظم آن در بخش ساختمان و واسطه گری مشغول هستند تنها ۲۵٪ آن شناخته شده است و الباقی فرار مالیاتی دارند .

✓ آیا به میزانی که در اخذ مالیات از تراکنشهای بانکی بدون داشتن منبع قانونی تلاش می شود ، در پرداخت و انجام تکالیف ماده ۱۸۹ ق.م.م برای اعمال جایزه خوش حسابی جدید می شود ؟

✓ اقدام به مطالبه مالیات از تراکنشهای بانکی با روش حسابرسی و برخورد با اشخاص در سازمان تاکنون، موجب شده دیگر کسی به دولت و درخواست مشارکتهای آن اعتماد نکند از جمله آن نحوه رسیدگی به پرونده خریداران سکه می باشد که در آن تاکید شده حتما تراکنشهای بانکی این اشخاص بررسی شود .

✓ پس فشار زیادی به صنایع در خصوص مالیات ستانی وارد آمده است و اکنون که طی سالهای گذشته به دلایل بسیاری همچون رکود، تحریم، فرسوده بودن تکنولوژی تولید که قدرت رقابت و تولید محصولات برای بازارهای بین المللی را گرفته است - فشار نهادهای دولتی و تابعه - سیاستهای غلط دولتها در امر اختصاص یارانه که تاکنون بر خلاف برنامه پیش بینی شده هیچ یارانه ای پرداخت نکرده اند - معافیت نهادهای دولتی و وابسته به آنها حتی در امر دریافت پیش پرداخت مالیات واردات باعث شده تا صنایع از نظر اقتصادی بسیار ضعیف شوند که یکی از نشانهای آن معوقات بانکی طی سالهای گذشته است، ولی در این برهه که دولتها تصمیم به قطع وابستگی به نفت را در برنامه خود دارند و بخش اعظم بودجه کشور از محل مالیات تامین می شود و حتی در برنامه توسعه ششم کشور دیده شده است که این بودجه از ۱۱۳ هزار میلیارد به ۲۳۳ هزار میلیارد در سال ۱۳۹۹ افزایش یابد با اعمال سیاستهایی همچون وصول مالیات از محل تراکنشهای بانکی مودیان که بسیاری از آنها مدیران عامل، اعضاء هیات مدیره، سهامداران و مدیران دیگر واحدهای تولیدی می باشند دیگر انگیزه ای برای تولید نخواهند داشت.

✓ بخاطر داشته باشیم امروز سرمایه ایرانیان مقیم خارج از کشور برابر ۲/۵ هزار میلیون دلار می باشد که نتیجه همین فشارها می باشد .

✓ در این رابطه آرایبی در دیوان عدالت اداری صادر شده است که کامل مرتبط بوده و این نحوه رسیدگی را مردود می داند .

✓ اطلاعات مالی، پولی و اعتباری و سرمایه‌ای اشخاص:

✓ جمع گردش سالانه (دوره مالی) نقل و انتقال سهام و سایر اوراق بهادار

✓ جمع گردش و مانده سالانه (دوره مالی) انواع حسابهای بانکی

✓ جمع گردش و مانده سالانه (دوره مالی) انواع سپرده‌ها و سود آنها

✓ تسهیلات بانکی اعم از ارزی و ریالی در قالب کلیه عقود و همچنین کلیه تعهدات اعم از گشایش

فصل پنجم

بررسی آراء دیوان عدالت اداری

در بیشتر آرای صادره توسط شعب خصوص دیوان عدالت اداری که تاکنون بالغ بر ۵۰ مورد آن در دسترس قرار گرفته است ، چند نکته قابل اهمیت وجود دارد که به شرح زیر می باشد :

✓ ابتدا دیوان عدالت اداری رسیدگی به سالهای قبل از ۱۳۹۵ را مجاز ندانسته و با استناد به رای شماره ۹۷۰۰۰۱۳۱ هیات تخصصی اقتصادی ، مالی و اصناف دیوان عدالت اداری بررسی تراکنشهای بانکی مشکوک از طریق اعمال دستورالعمل موصوف قابل تسری به قبل نمی باشد و موضوعیت ندارد و گفته شده اسناد مبنای تعیین مالیات باید متقن و همراه با دلایل کافی باشد و تراکنشهای بانکی صرفاً یک اطلاعات خبری و حاکی می باشد نه اسناد محکی و قابل تشخیص برای درآمد مشمول مالیات .

✓ هر گونه مطالبه مالیات متمم مستند به ماده ۱۵۶ و ۱۵۷ ق.م.م مستلزم اسناد و مدارک درآمدی یا فعالیت کتمان شده است و یک امر استثنایی می باشد و مربوط به مواردی است که مالیات اصلی مودی قطعی و پرداخت شده است، حال آنکه اقدام سازمان امور مالیاتی در خصوص تعیین درآمد از این طریق باید کاملاً متقن و غیرقابل خدشه بوده و بدور از امور تردیدی و تخمینی باشد .

✓ دیوان عدالت اداری استناد به ماده ۱۵۴ ق.م.م قبل از اصلاحیه آخر و استفاده از قرائن مالیاتی را منحصر به ۷عامل موثر در تعیین درآمد مشمول مالیات دانسته که تراکنشهای بانکی با هیچ یک از موارد هفت گانه مطابقت ندارد.

✓ در بسیاری از موارد سازمان امور مالیاتی به ماده ۲۳۱ استناد کرده و دیوان عدالت اداری در این خصوص عنوان داشته اگر استفاده از تراکنشهای بانکی را در دامنه شمول ماده ۲۳۱ ق.م.م بدانیم پس تشخیص درآمد مشمول مالیات با عنوان کتمان و فرار از مالیات مطرح نیست چرا که مجوز دسترسی را داشته است .

✓ دیوان عدالت اداری با استناد به قاعده « قبح عقاب بلا بیان » اعلام داشته اگر رسیدگی در سنوات قبل از سال ۱۳۹۵ مدنظر قانون گذار بوده بایستی به صراحت بیان می کرد تا مودیان از تکالیف خود آگاه و مستندات آنرا جمع آوری می کردند .

✓ ریاست سازمان امور مالیاتی در جایی به ماده ۱۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه اشاره کرده و رسیدگی از ابتدای سال ۱۳۹۰ را بر اساس تراکنشهای بانکی مجاز دانسته است که این ادعا دارای اشکال است، اولاً اینکه طبق فرموده ایشان ابتدای سال ۱۳۹۰ به بعد در متن قانون آمده پس چرا به سالهای ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ رسیدگی صورت گرفت، دوماً در متن دستورالعمل مورد اشاره و ماده ۱۲۰ قانون یاد شده صراحتاً به افراد مشول در ماده ۱ قانون اشاره شده است که تراکنشهای بانکی به تنهایی نمی تواند موید درآمد بر مضمول مالیات قلمداد شود .

✓ در جای دیگری ریاست سازمان امور مالیاتی در خصوص درآمدهای کتمان شده اشخاص مطالبی را ارائه کرده اند که آیا نباید از تراکنشهای بانکی واصله که ناشی از فعالیت اقتصادی می باشد مالیات مطالبه کرد؟ در جواب باید گفت خیر . اولاً سازمان امور مالیاتی به استناد آراء دیوان عدالت اداری این ابزار را داشته پس چرا در زمان خود از آنها استفاده نکرده است و اگر این روش می توانسته جلوی بسیاری از فرارهای مالیاتی را بگیرد چرا دیر اقدام کرده و مالیاتی که قطعاً بسیار سنگین هم بوده و شناسایی نشده یک خسارت بزرگ به دولت و کشور بوده است. از طرفی چرا در اجرای تکالیف دیر اقدام می شود و بعد سوء مدیریت اجرا را به گردن مودیان می اندازند. مگر در سال ۸۲ برابر ماده ۵۶ به سازمان امور مالیاتی تکلیف نشده بود که جلوی شرکتهای فاقد اعتبار را گرفته و اقدامات قانونی لازم را صورت دهد . چرا در زمان خودش این مهم انجام نشد ولی بعد از سالها به یکباره همچون آواری بر سر تولید و مودیان خراب شد .

✓ در بسیاری موارد سازمان امور مالیاتی به ماده ۲۳۱ ق.م.م و اخذ مجوز از وزیر اشاره کرده است و این در حالیست که رسیدگی به پرونده های سالهای ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۴ و حتی تا به امروز فاقد این مجوز بوده و به هیچ مودی این مجوز ارائه نشده است .

✓ استناد به جزء ۲ بند پ ماده ۱۶۹ مکرر ق.م.م نیز یکی دیگر از ابزار سازمان امور مالیاتی می باشد ولی در این بند آمده دسترسی به جمع گردش و مانده سالانه (دوره مالی) و از ابتدای سال ۱۳۹۵ و نه ریز تراکنشهای بانکی و از سال ۱۳۸۸ .

✓ رفتار چند وجهی سازمان در خصوص آراء دیوان عدالت اداری یکی از نکات قابل توجه این نوع رسیدگی می باشد، تاکنون بالغ بر ۵۰ رای در خصوص فاقد وجاهت قانونی رسیدگی به تراکنشهای بانکی توسط سازمان امور مالیاتی صادر شده و هیچکدام از آنها در متن بخشنامه های سازمان نیامده ولی یک رای که تا حدودی موافق سازمان صادر شد سریعاً طی بخشنامه شماره ۲۳۰/۹۷/۱۱۷ صادر و ابلاغ شد .

✓ در سال ۱۳۹۴ هیات وزیران عناوین و وظایف و اختیارات واگذار شده از وزارت امور اقتصادی و دارایی به سازمان امور مالیاتی ابلاغ کرد که در آن دسترسی به تراکنشهای بانکی تفویض و واگذار نشده است .

✓ تا کنون کلیه اتاقهای بازرگانی، مجامع صنفی، انجمنهای کارفرمایی و بسیاری از فعالین اقتصادی به اشکال مختلف در این خصوص اعتراض کرده و در نهایت با نظر موافق دیوان عدالت اداری اعتراض آنها رسیدگی شده است. حال چرا سازمان امور مالیاتی به یک جمع کثیری از جمله این افراد و نهادهای بی توجهی می کند سوالی است که باید از ریاست سازمان امور مالیاتی و نمایندگان مجلس و وزیر امور اقتصادی و دارایی پرسید .

✓ بر اساس قانون مالیاتی کشور هر گونه درآمد برای یک مودی هزینه یک مودی دیگر می باشد که می باید اعتبار و هزینه های آن بررسی و از مودی پذیرفته شود، آیا بر اساس احکام مذکور مطالبه مالیات های مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده از مودیان تا کنون به هزینه و اعتبار مودی دیگری افزوده است؟ بی شک خیر و این تزیع حقوق حقه مودیان می باشد .

✓ با عنایت به جمیع موارد و با استناد به نامه شماره ۵۲۲۰۰/۴۷۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۱۵ دیوان عدالت اداری به سازمان امور مالیاتی رسیدگی به پرونده مالیاتی بر اساس تراکنشهای بانکی مشکوک فاقد وجاهت قانونی می باشد.

✓ و در نهایت بدانیم با استناد به تبصره ماده ۱۱ و ماده ۹۰ قانون دادرسی دیوان عدالت اداری و با عنایت به اینکه آرای زیادی در خصوص فاقد وجاهت بودن رسیدگی به تراکنشهای بانکی بخصوص قبل از سال ۱۳۹۵ و در جایی قبل از سال ۱۳۹۷ ، می توان به عنوان یک رویه این احکام را باطل و از اجرای آن جلوگیری کرد .

با تشکر از توجه شما

رضا شعاعی

@rt.shoaei

Shoaei.ikad@gmail.com

.۹۱۵۳۱۰۹۹۴۱

.۹۱۳۵۹۵۲۴۵.